

VEČERNI LIST

NEODVISEN DNEVNIK

Cena za celo leto . K 60.— za pol leta . K 30.—
 četrti leta . 15.— en mesec . 5.—
 Vredn. št. in upravn. št.: Kopitarjeva ulica št. 6.
 Telefon št. 50.

inzerat: Enostopna politursta (72 mm široka in 3 mm
 visoka ali nje prostor) za enkrat po K 1'20.—
 Poslano: Enostopna politursta K 1'—, — izhaja vsak
 dan, izveniški nedelje in praznike, ob 2. uri popoldne

Proti jugoslovanski posesti v Nemški Avstriji.

LDU. Dunaj, 9. maja. (ČTU.) Včeraj je zglasilo odposlanstvo iz Nemške Štajerske pri državnem kanclerju dr. Rennerju in v državnem uradu za zunanje stvari zahtevalo, da nemško-avstrijska vlada zaseže jugoslovanska posestva v ozemlju Nemške Avstrije, da stori to protiukrep proti samovoljnemu zapljenjanju nemških posestev na južnem Štajerskem. Dr. Renner je izjavil, da se je v tej zadevi že po-

trebno ukrenilo, ter da je tudi drž. urad za zunanje stvari že poizvedoval v stvari. Odredili bodo, da se obvesti Jugoslovane, da se bo smatrala jugoslovanska imovina, ležeča v Nemški Avstriji, za sovražniški predmet. Namestnik državnega tajnika za zunanje stvari dr. Klein je tudi izjavil, da se bo nemudoma ukrenilo vse potrebno, da se napravi konec samovoljnemu plenjenju posestev.

Izseljevanje Nemcev v južno Ameriko.

Posebno poročilo »Večernemu listu«.

Bern, 9. maja. Po poročilih nemških listov bo Nemčija morala sedaj po vojski likati blaga, da ga izvaža, ali pa bo morala izvažati ljudi. Nemška zemlja z rničeno industrijo ne bo mogla preživljati 70 milijonov prebivalstva. Ustanovila se je velika

nemška družba za izseljevanje. Svoj sedež ima v Essenu, podružnice pa v celi Nemčiji. Družba bo v prvi vrsti izvažala rudarje v Argentinijo in Brazilijo. Računati moremo na izselitev 2 000 000 duš. Nemško časopisje se s to zadevo peča zelo resno.

Prepoved izseljevanja iz Nemčije.

LDU. Rotterdam, 9. maja. (ČTU.) »Daily News« javljajo iz Pariza: Menijo, da bo ententa s prepovedjo izseljevanja iz

Nemčije preprečiti, da bi se kdo izognil obveznostim mirovne pogodbe.

Po ententi določene meje Nemčije ostanejo neizpremenjene.

LDU. Rotterdam, 9. maja. (ČTU.) »Times« javljajo iz Pariza: O gospodarskih pravašjih se bodo aliranci pismeno pogajali z Nemčijo, ne pa o določitvi nem-

ških mej. Ti sklepi so obveznosti alirancev napram zaveznikom in se ne morejo izpremeniti.

Ameriški senat odobril mirovne pogoje Nemčiji.

LDU. Ženeva, 9. maja. (ČTU.) »Herald« javlja iz New Yorka: Senatsni odsek za zunanje stvari je v četrtek dopoldne

prečital mirovno pogodbo alirancev v izvlečku in soglasno odobril pogoje, ki se imajo staviti Nemčiji.

Francoski socialisti proti mirovni pogodbi.

LDU. Basel, 9. maja. (ČTU.) Pariško socialistično časopisje protestira proti mirovni pogodbi. »Humanite« jo imenuje mirna, imperializma in krivice. Francoski

proletariat odreka svoj podpis pod ta dokument v Bismarckovem slogu, ki krši pravo in moralo.

Važni dogodki.

Na Koroškem so se pričela pogajanja radi premirja med koroškimi Nemci in Jugoslovani. Pogajanja so posledica vojaške nesreče, ki nas je zadela. Posledica te vojaške nesreče pa je tudi sedaj nastala grozna beda koroških Slovencev, ki jih od doma goni bajonet nemškega bandita, ki jim ropa premoženje ter prazni hleve in hiše. Na tisoče slovenskih beguncev s Koroškega je pribežalo med nas in išče med nami pomoči in strehe. Pri nas pa ponekod neodgovorni in brezvestni ljudje hujskajo ter bi radi povzročili nemire, ki bi postali za nas vse še hujska narodna nesreča ko je bila koroška polomija.

Kdor seveda misli, da je prav, če vse vzame vrag, ta ne bo imel smisla za naše svarilo. Toda takih temnih ljudi med nami ni toliko, da bi nam bili nevarni. Nevarnejši so oni mnogoštevilni meliki ljudje z občutljivim srcem, ki vse verjamejo in prav vse povečano in ozaljšano naprej povedo. Tem ljudem so odpovedali živci in te moramo zdraviti.

Pariška konferenca se bliža h koncu, kakor se zdi. Nemčiji so v Parizu izročili mirovne pogoje, trde in ostre, kakor je bilo trdo obnašanje Nemčije med vojsko. Neizmerno trdi so gospodarski in finančni pogoji. Da bo Nemčija mogla vse to izvesti prepoveduje ententa Nemcem izseljevanje iz domovine, dokler pogoji ne bodo izpolnjeni. Tudi to je neizmerno ponižanje Nemčije, nič manjše ko izguba Lorene, Šlezije, Poznanja in dela Prusije.

In vendar nam je ta poražena Nemčija lahko za vzgled. Vkljub notranjim nemrom in neredom je vstala proti tem pogojem, ker se cel narod ne zaveda le svoje časti, marveč tudi svoje dolžnosti do potomcev. Pod takimi pogoji je gospodarstvo Nemčije uničeno. Zato se jim Nemčija upira. In ententa je že povedala, da se bo dalo še marsikaj »zglihati«, le glede meja ne.

Nas ap naj bi tak dogodek, kakor je bil koroški, razpršil in razgnal, mestu strnil? Ko se odločuje bodočnost in usoda naša in naših potomcev, kdo je tisti med nami, ki hoče razbiti svobodo in srečo slovenskega rodu, ki živi sedaj?

Kdo je pripravljen uničiti svobodo svojih potomcev?

Zato: bodimo trezni!

Trgovinska zveza med Nemško Avstrijo in Nemčijo.

LDU. Dunaj, 9. maja. (ČTU.) Na Dunaju se mudi sedaj francoska trgovinska mislija, katere naloga je, vpostaviti trgovinsko zvezo med Nemško Avstrijo in Francijo. Pogajanja, ki so bila v državnih ura-

dih, v trgovinski zbornici in katerim so prisostvovali razni strokovnjaki, so bila zelo povoljna glede uvoza živil in drugega blaga v Nemško Avstrijo.

Zarota proti mažarski vladi.

LDU. Budimpešta, 9. maja. (ČTU.) V ogrskem poslanstvu na Dunaju so odkrili zaroto proti sedanji vladi v Budimpešti in v Debrečinu. Načeloval je grof Kormany, ki je pod režimom grofa Karolyija predsedoval ogrski komisiji za premirje in bil v stalnem stiku z entento. Topovski strelci naj bi Budimpešti dali znak za pričetek

protirevolucije. Lovaszy bi bil izklican za ministrskega predsednika in proglašena naj bi bila diktatura. Protirevolucionarji so imeli povsod pripravljena taborišča in 6000 do 15.000 pušk. Bilo je mnogo aretiranih; pri njih so našli načrte vseh peštanskih vojašnic in vseh važnejših javnih poslopij.

Prehrana Jugoslavije.

Posebno poročilo „Večernemu listu“.

Beograd, 10. maja. Ministrstvo za prehrano javlja, da so za Črno goro, Dalmacijo in Bosno došle nove zaloge moke, ki bodo zadostovale za dva meseca. Moko bodo razdeljevale pokrajinske vlade.

Nova vlada v Bolgariji.

Posebno poročilo „Večernemu listu“.

Beograd, 10. maja. Iz Pirota poročajo: Ministrska kriza v Bolgariji je končana. Novo ministrstvo je sestavil Todorov.

Nemčija proti mirovni pogodbi.

LDU. Berlin, 9. maja. (ČTU.) Po vsej deželi so se že dvignili protestni glasovi proti mirovni pogodbi. Vse politične stranke in društva so sklicale zborovanja po vsej Nemčiji, da protestirajo proti mirovni pogodbi. Vlada soglašala, da je mirovna pogodba nevzdržna in neizvršljiva.

Odbor nemško-avstrijskih delegatov v Pariz.

LDU. Dunaj, 9. maja. (ČTU.) Nemško-avstrijski mirovni delegatje se odpeljejo v ponedeljek zvečer v St. Germain. Kakor menijo poučeni krogi, bodo mirovna pogajanja trajala približno štiri tedne.

Volitve na Koroškem.

LDU. Celovec, 9. maja. (DKU.) Po večurni zaupni seji je imela začasna deželna skupščina danes popoldne kratko javno sejo, v kateri je bil sprejet predlog odseka za volilno reformo, naj se prelože koroške deželne volitve od 1. junija na 22. junija.

Iz Zadra.

LDU. Dalmatinski dopisni urad objavlja: Odkar je došla vest o Wilsonovi poslanici, je nastalo pri mestnih italijanaših

in pri italijanskem vojaštvu še večje razpoloženje napram Jugoslovanom kakor je bilo doslej. Italijanaši, nahujskani in podpirani od vojaške oblasti, so popolnoma zavladali v mestu. Dne 26. pr. meseca je imel občinski svet svečano sejo, s katere so poslali italijanski vladi protestno brzojavko proti Wilsonovi poslanici. Nato se je vršil po mestu sprevod, pri katerem je številno sodelovalo vojaštvo in na katerem se je klicalo Italiji ter najodurnejše psovalo predsednika Zedinjenih držav in Jugoslovane. V ponedeljek, 6. maja, popoldne je bilo veliko zborovanje v gledališču, na katerega so italijanska društva pozvala »zaderski narod«, naj pride manifestirat. Na tem zborovanju je »sindaco« dr. Ziliotto — ki se je dan prej vrnil iz Pariza, kjer je bival dva meseca — imel govor, v katerem je med drugim rekel, da bodo v primeru, ako ostane to mesto v rokah »neprijatelja«, vsi odšli, a zadnji bodo zažgali vse naše hiše in cerkve, da ne bo ostal kamen na kamnu.

Tako je govoril prvi meščan Zadra, ki bi moral v prvi vrsti skrbeti za vzdrževanje reda in miru v teh težkih dneh. Tako je govoril župan zadrške občine, ki šteje med 36.000 prebivalci samo okoli 8000 italijanašev in to na javnem shodu v prisotnosti predstavnikov vojske, ki jo je poslala ententa, da varuje javni red. Tako je pozival in nagovarjal župan sam k plenjenju, k zločinom in nasiljem proti Jugoslovanom, proti njihovi telesni in imovinski varnosti v primeru, da bo Zader priznan Jugoslaviji. Jugoslovanom, ki tvorijo ogromno večino 26.000 duš v občini in polovico mestnega prebivalstva, kakor to jasno dokazuje plebiscit, poslan pariški konferenci, je odvzeta od vojne oblasti vsaka možnost, da izrazijo svojo narodno voljo. Vsak sestanek, vsak sprevod, vsako predavanje je strogo prepovedano. Dne 30. aprila so celo prepovedali zadušnico in akademijo v spomin Zrinjskemu in Frankopanu, ki sta se vršili tudi v najhujših časih avstrijskega režima.

Da dajo mestu umeten italijanski značaj, so prepovedali vse jugoslovanske zastave, pa tudi ententine, zlasti ameriške, ki so jih karabinjeri v nešteti primerih zaplenili, med tem, ko italijanske v velikem številu brezplačno dajo italijanske ob-

lasti. Okoliške vasi, ki so s silo izolirane od mesta, so prepuščene nasilju brezobzirnih italijanskih častnikov in surovih karabinjerjev, ki mučijo naše ljudi na vse možne načine ter vodijo najostudnejšo propagando s samovoljnim delenjem odnosno prikrajševanjem živil. Jugoslovanski prvaki so večinoma izgnani v Italijo, a ostali narod, ki čvrsto vztraja na svojem narodnem ponosu, preganjajo in tlačijo okupacijske vojaške oblasti.

Vsled teh razlogov je zadrskim Jugoslovanom popolnoma odvzeta možnost, da dostojno, na javen način pobijejo najnovejšo mistifikacijo italijanske občinske klike, ki je na svojem zborovanju hotela pokazati zunanjemu svetu, kako Zader komaj čaka, da bi bil zedinjen z Italijo. Bilo jim je nemogoče, da še enkrat pokažejo svojo čvrsto, nepremagljivo voljo, da mora biti Zader ko sestavni del Dalmacije združen z Jugoslavijo.

Jugoslovani občine in mesta Zadra protestirajo ob tej priliki, ker italijanska manjšina, ki se je polastila občinske uprave na podlagi zastarelih, nedemokratskih volilnih pravil in po milosti avstrijske vlade, izkoriščajo sedaj izjemno težki položaj, v katerem drži italijanska vojaška oblast Jugoslovane in si prisvaja pravico, da govori v imenu Zadra. Protestirajo še enkrat proti nasilnemu, brezobzirnemu postopanju italijanskih okupacijskih oblasti, ki hočejo s surovo silo zadušiti vsak znak narodnega življenja Jugoslovanov, dočim podpirajo italijanaške izrodke v vseh ozirih ter jih ščitijo in hujskajo proti vsemu, kar je slovansko. Zaderski Jugoslovani se končno obračajo še enkrat na svoje prijatelje s prošnjo, naj brez odloga pošljejo v Zader kake zavezniške čete ali kako za vezniško bojno ladjo, da varuje življenje in imovino Jugoslovanov, katerim vsak dan prete čimdalje večje nevarnosti od Italijanov.

Iz pokrajine.

k Učitelji iz koroških šolskih okrajev, ki so se morali vsled zadnjih dogodkov umakniti s svojih službenih mest, naj se zglase zaradi izplačevanja svojih službenih prejemkov neposredno pri deželnem knjigovodstvu v Ljubljani (deželni dvorec na Kongresnem trgu). Predlože naj potrdilo županstva občine, da so se začasno nastanili v njenem okolišu; tisti učitelji, kateri še niso prejeli že nakazanih novih plač in doplačil za čas od 1. januarja l. l. naj predlože zaeno revers, da bodo vrnili enkratni znesek, ako bi se jim vsled nastalih razmer izplačali službeni prejemki dvakrat. Tudi vse reklamacije naj se priglašajo pri deželnem knjigovodstvu.

k Notarska vest. Za namestnika od slovljenega notarja dr. Adolfa Mraulagga v Laškem je imenovan Ivan Ušlakar, dosedaj not. kand. v Črnomlju, ki začne uradovati dne 19. t. m.

k Primijere v Zagrebu. V Zagrebškem gledališču so predstavljali nove igre od Strozija »Alanko« in Donadinjevo: »Bezdan«. Časopisi se o igrah ne izražajo pohvalno. V »Alanki« je baje predsekspirski patos, »Bezdan« pa brezsmiselnost.

k **Humorističen večer.** Humorist in pisatelj Branislav Nučič bo prišel v Zagreb in bo priredil na poziv prijateljev v glasbenem Zavodu humorističen večer. Mlad umetnik in pianist Svetislav Stančić bo priredil 15. maja glasovirski večer.

k **Radgona.** Davčni upravitelj Kuharič je tožil te dni svojega stanovskega tovariša g. M. radi razžaljenja časti, ker mu je baje zadnji predbacival, da ga je pri predstojni oblasti denunciral. Tožba je bila vložena pri nemško-avstrijski sodnji v Radgoni, in ne, kakor bi vsak mislil, pri okrajni sodnji SHS v Gornji Radgoni, katera bi bila v tem slučaju edina kompetentna. Obtoženec je seveda vabilo nemške sodnje vrnil s primerno opombo, da je državljani kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev ter da nemška sodnja ni za njega kompetentna, kar sta tudi storila njegova stanovska tovariša gg. Klinec in Novak, ki sta bila od tožitelja predlagana kot prič. Obrazloženje se je kljub temu vršilo. Udeležil se jo je samo tožitelj ter od istega predlagana priča, nemškutarski iz službe odpuščen sluga Witschella. Ta mož, ki je vedno trdil, da ne razume slovenski, je naenkrat slovensko predbacivanje gosp. M. razumel in tudi v tem smislu izpovedal. Obtoženec je bil nato, ker ni prišel k razpravi, kontumaciran in obsojen — v imenu nemško-avstrijske republike — na denarno globo; na to je tožitelj gotovo računal, ker je bil popolnoma o tem prepričan, da bo g. M., ki je znan narodnjak, ignoriral vabilo nemško-avstrijske sodnje. Seveda je ta obsodba za zadnjega brezpomembna, ker nima nemška sodnja tukaj v zasadenem kraju nobene eksekutivne moči. Omenjamo ta slučaj samo zato, da se iz njega spozna pravi značaj tožitelja. Ker nima drugih zmožnosti, da bi dosegel boljše službeno mesto, je začel ne samo g. M., ampak tudi druge stanovske tovariše pri predstojni oblasti črniti, med njimi tudi g. F., kateri je premeščen v Radgono, a do danes še niti službe ni nastopil. In to se drzne, človek, kateri ni bil nikdar pravi Slovenec, ki ima soprogo iz najbolj zagrizene nemške rodobine, sina v nemški realki v Gradcu, hčere pa v nemški šoli v Radgoni, in ne v slovenski v Gornji Radgoni, kamor bi imele še celo veliko bližje. Zadnjih madežev se je treba oprati, in to misli ta dični gospod z očrnenjem svojih tovarišev in sicer tudi takšnih, ki so bili v narodnem oziru vedno prvoboritelji, prenašali preganjanja ter živeli na Gornjem Štajerskem v pregnanstvu. Ako misli ta gospod, da bo na ta način došel do svojega cilja, kakor je bilo običajno v birokratski Avstriji, se moti!

k **Razglas.** Stara obleka, ki so jo odhali vojni begunci v svrhu podelitve z novo obleko, se bo dne 17. maja 1919 v stari šoli na Viču razprodala na javni dražbi. Začelek dražbe ob 2. popoldne.

k **Nove znamke.** V Zagrebu bodo izdali nove znamke s kraljevo sliko, ki ima pokrivalo navadnega vojaka na glavi. Mesto vsake druge dekoracije stoji pod sliko: 1914 — 1918.

k **Tatvina.** V noči od ponedeljka do sorka je bil ukraden Janezu Brgantu v Šertu pri Škofji Loki konj (»fuks«) z belo

podolgasto liso po celi glavi in belo grivo, s koleselnim in konjsko opremo vred. Škoda znaša 10.000 K. Kdor bi mogel povedati pravo sled, dobi dobro nagrado.

k **Tatvina.** Na žagi Fortuna pri Gorjah sta bila v noči od 5. do 6. t. m. odvezeta dva transmijska jermenja. Pred nakupom se svari. V slučaju kake poizvedbe naj se naznani proti nagradi na vodstvo žage.

Iz Ljubljane.

1 **† Prelat Janez Flis.** Danes zjutraj ob pol 2. uri je umrl stolni kanonik in generalni vikar prelat Janez Flis. Bolehal je že delj časa za srčno napako, zadnji čas je pa pritislila še pljučna bolezen. Rojen je bil 27. februarja 1841, v mašnika posvečen 1. avgusta 1864. Pogreb bo v ponedeljek popoldne ob 4. uri. Rajni je bil plemenitega in radodarnega značaja. Naj v miru počival!

1 **»Vodnikova slavnost« v Unionu,** ki jo je priredila »Glasbena Matica«, se je izvršila na lep in impozanten način. Otvoril jo je g. pisatelj dr. Ivan Lah, ki je v poetično zasnovanem govoru opisal Valentin Vodnika ko našega narodnega pevca in končal: »Niti en kos ne bo izgubljen za nas, dokler bo po dolinah ob Dravi in Soči donela slovenska pesem«. Občinstvo je govornika burno pozdravljalo. Dobil je v dar lep lovorov venec. Priznanje je odnesel tudi mal deček, ki nam je podal v lepi, jasni deklamaciji znamenito Aškerčevo pesem »Napoleonov večer v Ljubljani«. Nato je zapel pevski zbor Glasbene Matice pod spretnim vodstvom prezasluznega g. Matija Hubada »Venec Vodnikovih in na njega zloženih pesmi. Ob spremljevanju klavirja in harmonija, je izvajal pevski zbor te točke zelo lepo. V drugem delu nam je ugajal še mnogo bolj. Pesem »Iz moje domovine« (srbske narodne pesmi) je bila izvajana najboljšje; zbor je moral ponoviti njen konec. Prijeten glas ima gđ. Jelica Sadar, ki se nam je predstavila s šopkom krasnih pesmi. Pesem »Rosulka« jo je priporočila najbolj; njena temperamentnost v »Bujni vetri v polju« nam je bila všeč. Lep šopek je dobila v dar gđ. Stanislava Hajek, v priznanje za njeno krasno izvajanje Tor Tuhinovega »Koncerta« na gosli. Dvorana je bila polna, občinstvo hvaležno. Koncert zasluži polnega priporočila in Glasbena Matica odkritega priznanja za svoje delo.

1 **»Pri belem konjičku«.** Ljudski oder uprizori v nedeljo, 11. t. m., ob 8. uri zvečer v Ljudskem domu tridejansko Blumental-Kadelburgovo veseloigro »Pri belem konjičku«. Vstopnice se dobe od petka dalje v predprodaji v Jugoslovanski knjigarni (Katoliški bukvarni) in v nedeljo popoldne od 10. do 12. ure v pisarni Ljudskega odra v Ljudskem domu ter eno uro pred predstavo pri blagajni.

1 **Sestanek igralcev.** V nedeljo, dne 11. maja t. l., se vrši ob 10. uri popoldne v Ljudskem domu sestanek vseh igralcev Ljudskega odra. Zadeva je važna; prosimo točne in polnoštevilne udeležbe. — Odbor Ljudskega odra.

1 **Za Ljubljano in okolico** se snuje stavbena zadruga z omejeno zavezo, ki ima namen, zadrugnikom postaviti lastne domove v enostanovanjskih hišicah. Član postane lahko vsak uslužbenec, ki biva stalno v Ljubljani in ima stalne mesečne prejemke, a nima lastnega doma. Posamezni deleži znašajo K 100. Ustanovitveni sestanek se vrši v nedeljo dne 11. maja t. l. ob 9. do poldne v mestni posvetovalnici.

1 **Vojna zveza.** Prejeli smo: Načelstvo in nadzorstvo »Vojne zveze kranjskih konsumnih zavodov in konsumnih društev« je zadevo glede nerednega poslovanja dveh uradnikov pri »Vojni zvezi« natančno preiskalo in ugotovilo sledeče: 1. Vršile so se nerednosti v poslovanju z raznim blagom, zlasti s sladkorjem, od katerega je po dosedanjih ugotovitvah izginilo en vagon, t. j. 10.000 kg; 2. krivca sta se takoj izročila sodišču; 3. zavod vsled tega poslovanja ni oškodovan, ker se je zaseglo pri krivcih kritje za škodo, nastalo iz nerednega poslovanja; 4. vsa zadeva je v rokah sodišča, ki bo izreklo končno besedo.

Repertoir narodnega gledališča

Drama.

10. maja, sobota: »Moj Bebi«, Izven abonenta.

11. maja, nedelja, popoldne: »Krojaček junaček«, C 2/52.

11. maja, nedelja, zvečer: »Moč teme«, A 50.

12. maja, ponedeljek: »Revolucijska svatba«, B 38.

Opera.

10. maja, sobota: »Mamzell Nitouche«, Izven abonenta.

11. maja, nedelja: »Boheme«, Izven abonenta.

12. maja, ponedeljek: zaprto.

Žena.

Ž **Moderna Turkinja.** Mnogoženstvo, ki je bilo v Turčiji tako v navadi, prihaja bolj in bolj v prošlost. Od tisoč Turkov je komaj eden, ki se drži te navade. Povprečno živi danes Turek z eno ženo. »Harem« pomeni danes toliko, kakor dom. Današnji položaj moderne Turkinje je najboljši izraz njene vztrajne in tihe borbe proti starim navadam. S spretnostjo in umetnostjo, ki je prirojena vsem Mlado-Turkom, je vodila tudi ona težak boj. — Evropejko je zagnal v boj brezpraven položaj, v katerem se je nahajala ona in njeno dete, ako niso imeli zaščite moža in njegovo ime. Teh vprašanj Turkinja ni poznala. Duševna nujnost jo je nagnila, da pretrga vez z vsemi tradicijami. Evropejke, ki so bile ko vzgojiteljice v haremih so hvalile njih visoko inteligenco, naglo razumevanje in željo za znanjem. — Danes je mnogo turških gospodinjskih društev, ki se bavijo z odgojo in znanjem. Turkinja zahteva več svobode, in dokazala je, da se da doseči s spretnostjo silno mnogo. V hiši in na potovanju se oblači Turkinja po evropski modi in to zelo okusno. Samo če gre na turško ulico, se zadrigne s kopreno ali »bašlikom«. V svojem domu sprejema posete. Družb in zabav, katerih je

polna ostala Evropa, ona ne pozna in ne brepeni po njih. — Turkinja je tudi rodoljubna. Pri rdečem polumesecu je zaposlena ko postrežnica. Omer Bemin paša jih je bil zbral lepo število in jih je vzgajal v ta namen. One so ko postrežnice zelo tihe, požrtvovalne in dobre. Imajo široke, bele halje, na prsih rdeč polumesec, a z glave na ledja se jim spušča velika bela koprena. Obraz je odkrit. Moderne Turkinje služijo tudi ko uradnice. Mlado-Turki se ponašajo tudi s pesnico Chalido Edib. V šolo je hodila v Skadru. Njene pesmi so zelo živahne in bogate občutja.

Ž **Kozje mleko.** Kozje mleko je zelo redilno in mnogi ga iščejo z veliko željo po njem. Mnogi ga pa ne morejo radi onega čudnega duha, ki pa izgine, če se koža in dlaka kože dobro neguje. Ta nega dobro deluje na mleko. Koze so sladkosnedke, za-

to kaj radi jedo zeleno listje in nežno svežo travo, po kateri se pasejo in gaziyo brez usmiljenja. Kozje mleko je izborno zdravilo za bolne na pljučih.

Ž **Razpokane ustnice.** Da obvarujemo ustnice od razpokanja, se moramo varovati vseh zelo slanosti jedi, ki odvzamejo sluz. Usta je treba pogosto izprati in se varovati toplega in suhega zraka.

Ž **Opreznost pri kuhanju.** Dobra gospodinja ima vedno pripravljene tople vode za prilivanje k raznim jedilom. Jedila se ne sme nikdar zalivati z hladno vodo.

Ž **Alpsko surovo maslo.** 5 celih jajec in 15 dek vaniljinega sladkorja tolci v kotliču tako dolgo, da bo vse skupaj gosto. Nato shladi, primešaj nekaj kapljic konjaka in 25 dek finega surovega masla. Servira se na beli kruh k čaju.

Narodno predstavništvo proti italijanski okupaciji.

LDU. Belgrad, 10. maja. Včerajšnja seja narodnega predstavništva se je otvorila ob šestnajstih. Zapisnik se je sprejel brez izpremembe. Med vlogami je bil predlog poslancev Kopača in Kristana, naj se da vsem javnim nameščencem enkratni nabavni prispevek in naj se jim štejejo vojna leta od leta 1914. naprej dvojno.

Posl. Kristan je vložil interpelacijo na ministra za pošto in brzojav, čemu še ni odgovorjena poštna zveza z Madžarsko in Nemško Avstrijo.

Posl. Keruhin Segvič je interpeliral glede vesti rimske »Idea Nazionale« z dne 22. aprila, da je predsednik narodnega predstavništva izjavil glede italijanskih zahtev v Dalmaciji, da naš narod nima po njegovem mnenju mnogo razlogov, da zahteva Dalmacijo.

Predsednik je nato izjavil, da tega nikdar ni rekel, in da bo to vest dementirala »Agenzia Stefani« in Reuterjev urad. Predmo se preide na dnevni red, naznani predsednik, da je poslal predsedniku mirovne konference Clemenceau-u in predsedniku Wilsonu brzojavko ob priliki odhoda itali-

janske delegacije z mirovne konference. V tem času je bila dolžnost našega parlamenta, da se zahvali predsedniku Wilsonu, ki se je iskreno zavzel za naše teritorialne zahteve in preprečil, da bi Italijani izrabili priliko, ko se sklepa mir z Nemčijo. Ker parlament ni bil zbran, je odposlal on sam brzojavki in ju predlaga sedaj parlamentu v odobritev. Nato je prečital obe brzojavki, ki sta bili sprejeti z viharim odobravanjem.

Zatem so govorili poslanci, zastopniki raznih klubov, in sicer v imenu Narodnega kluba Spinčić, v imenu Jugoslovanskega kluba Fon in v imenu Demokratskega kluba Biankini. Vsi govorniki so protestirali proti italijanskemu postopanju z našim prebivalstvom v zasedenem ozemlju. Nato je naznanil minister dr. Marko Trifković v imenu vlade, da sprejema tudi vlada odredbe predsednika narodnega predstavništva na znanje. Po ministrovi izjavi je predsednik zaključil sejo ob sedemnajstih in določil prihodnjo sejo za danes ob šestnajstih z dnevnim redom: Razdelitev v sekcije in določitev dnevnega reda za prihodnjo sejo.

Narodno predstavništvo odgodeno.

LDU Belgrad, 10. maja. Kakor se začenja, bo zborovanje narodnega predstavništva odgodeno do 16. t. m. Do tega časa morajo odbori narodnega predstavništva pripraviti svoja dela za nadležne zasedanje.

Agrarni odbor bo moral predložiti do tedaj svoje poročilo o zakonskem načrtu za agrarno reformo, finančni odsek pa poročilo o vladnem zakonskem projektu glede davkov na vojne dobičke.

Prepoved proslave 1. majnika.

LDU Beograd, 10. maja. Poslanci Korač in tovariši so interpelirali notranjega ministra zaradi prepovedi proslave 1. maja. Poslanci zahtevajo, da se utemelji ta pre-

poved in vprašujejo, ali hoče vlada v bodoče dovoliti delavskim razredom svobodo sestajanja.

Praske na Koroškem.

LDU. Ljubljanski dopisni urad poroča iz uradnega vira dne 9. t. m. Našo četo, ki je korakala proti Vratom (Thörl) vzhodno od Spodnjega Dravograda so Nemci ob-

streljevali; prišlo je do kratkega boja. Nemci so Vrata zapustili in naši ta kraj zasedli. Na ostali fronti je položaj neizpremenjen.

Po svetu.

s **Zdravnice.** V l. 1889. je bilo v Združenih državah v Severni Ameriki 3000 zdravnic, l. 1897. jih je bilo 4555, a v začetku sedanjega stoletja jih je bilo že čez 6000. Danes jih je pa najmanj 20.000. Ne katere so vojaške zdravnice in nosijo vojaško uniformo. Ženske zavzemajo mnogo profesorskih mest na zdravniških fakultetah in premnoge bolnice imajo samo zdravnice. Na Angleškem je poslovalo v začetku tega stoletja 396 zdravnic; 85 jih je v Londonu, mnoge pa delujejo med pogani. V Londonu so ustanovili že v letu 1875. medicinsko fakulteto za ženske. Danes imajo na Angleškem že nebroj zdravnic. Na Ruskem so vladne zdravnice s plačo 1000 rubljev na leto, ki potujejo od sela do sela preko prostranih ruskih pokrajin. Sploh je na Ruskem toliko zdravnic, da tekmuje Ruska glede njih števila z Združenimi državami v Severni Ameriki. Zdravnice imajo dalje tudi na Francoskem, v Indiji, v Švici, na Švedskem, na Nemškem — z eno besedo povsod.

s **Zgubljene najdbe.** Leta 1895. je bila cela Evropa vznemirjena, ker so našli novo razstrelivno snov, ki bi bila dala modernemu vojskovanju čisto drugačno smer. Bila je to najdba učenjaka Sawbridge v Eksetru na Angleškem; vzorci, poslani angleški vladi, so pričali, da je razstrelivna moč novega streliva prekašala daleko vse, kar so imeli takrat v tej stroki. Ponujali so Sawbridgu pol milijona kron, naj proda svojo najdbo, a je odklonil zaenkrat, češ, da se mora odločiti najprvo angleška vlada. Ravno ko je hotela vlada napraviti pogodbo z njim, pride poročilo, da je šla njegova delavnica v zrak in on z njo. Ni pa zapustil nobenih zaznamov, in četudi so razvaline natančno preiskali, se vendar ni posrečilo priti najdbi na sled, in še do danes niso prišli. — Pred dobrimi 50 leti je odkril Italijan Luigi Taranti način, kako napraviti barvano steklo one vrste, kakor so ga proizvajali stari Feničani. Taranti je začel izvrševati obila naročila, ki so deževala od vseh strani. Napravil je najlepša steklena okna v Italiji in dobro je znal varovati svojo skrivnost; kajti ko so ga leto pozneje dobili mrtvega v delavnici, so videli, da je vzel skrivnost s seboj v grob. Poklicali so najboljši strokovnjaki, da so pregledali sestavine stekla, a nikomur se ni posrečilo izdelati tako steklo. — Pred 30 leti je prodajal neki škot biljardne kroglice, ki niso bile iz slonove kosti, a so bile ravnotako dobre in so stale samo tretjino onih. Ni vzel patenta na svojo najdbo, napravil je vse kroglice sam in ni odkril skrivnosti niti svoji občetliji. Ravno mu je njegovo odkritje začelo nekaj nesti, ga je zadel v delavnici mrtvoud in umrl je, predno je mogel razodeti svojo skrivnost. Poslali so njegove izdelke raznim strokovnjakom, a ni nič pomagalo. — Edini mož, ki se mu je posrečilo v prejšnjih časih napraviti barvane fotografije, je postal mučenik svoje iznajdbe, o kateri ne vemo sedaj ničesar več. — Pred nekaj leti je predložil dr. Herbert Franklin strokovnjakom v Čika-

to vrsto barvanih fotografij, ki so tako
gajale, da je sklenil napraviti lastno de-
lavnico ali laboratorij. Ko je razvijal plo-
šte, je rabil za kurjavo oglje, pa je nekoe
pozabil odpreti ventilator in dobili so ga
nadušenega od ogljikove sopare. Nikomur
pa ni bil razodel svojega odkritja in če-
ludi so bile njegove plošče deloma že
skoro končane, so jih gledali strokovnjaki
vendar kot nerešeno uganko. — Druga
žrtev take znajdbe je bil Adams, odkri-
telj talija, eno največjih odkritij sploh.
Adams je napravil neko kovino, ki je bila
ravnotako trda kot jeklo, pa samo pol ta-
ko draga in pol tako težka. Vsa Amerika
ga je navdušeno slavila, velika železniška
podjetja so mu pošiljala naročila na tisoče
ton te izredne kovine. Pa je bilo že pre-
pozno. Velikanski duševni napor pri iz-
umetju mu je vzel razum in prepeljali so
ga kot neozdravljivo bolnega v norišnico.

s Nastavljanje zločincev. Policija se najhujših zločincev najlažje obvaruje s tem, da jih vzame v svojo službo. S svojo skušnjo in pridnostjo ji največ koristijo, poznajo vse vrste prevar in vse druge zločine. Ravnateljstvo enih večjih bank v Čikagu se je hotelo zavarovati proti neprestanemu goljufanju in ponarejanju listin in je pisalo nekemu prvovrstnemu ponarejalcu čekov, ki je bil ravnokar prišel iz petletnega zapora. Dalo mu je tole ponudbo: Njegovo delo bo obstojalo samo v tem, da bo pregledoval čeke in bankovce, ali so ponarejeni ali ne. Nekdanji kaznenec je ponudbo takoj sprejel in si služi kruh s daj z delom, ki je ravo nasprotno od onega kakor ga je vršil prej. Velik uspeh je imel neki igralec v Illinoisu z zločincem, obsojenim na smrt. Tik pred izvršitvijo obsodbe je prišlo igralcu na misel, da bi šel v zločincevo celico in vjel tam njegov glas na fonograf. Pri nas bi bilo to seveda nemogoče, v Ameriki je pa čisto drugače in dali so mu dovoljenje. Dva dni pred usmrčitvijo je šel v celico, zločincu se je zdela stvar smešna in dobre volje je obširno pripovedoval, kako je izvršil zadnji umor. Na dan smrti so veliki plakati oznanjali, da vsak lahko sliši, kako je morilec goveril in vse se je gnetlo k fonografu.

Pa tudi druge ponudbe dobijo zločinci, namreč ženitne, in ravno najhujši jih dobijo največ. Mlada morilka svojega moža je dobila v preiskovalnem zaporu nad štirideset ženitnih ponudb. Včasih igra pri takih ponudbah vlogo tudi sočutje in ponudba velja morebiti bitju, ki sočutje res zasluži. V grozni bedi je skočila v Londonu mlada žena z otrokom v naročju v vodo. Otrok je utonil, njo so pa še živo potegnili ven. Zaprli so jo, a dobila je samo par mesecev zapora, ker to ni bil umor. Ko je bila še v ječi, je dobil jetniški duhovnik pismo, v katerem se ponuja neki mož, da jo bo poročil. Bil ji je čisto tuj, a rekel je, da ga je žalostni dogodek tako pretresel, da je sklenil poročiti jo in ji v novem domu ponuditi novo srečo. Mlada žena je ponudbo sprejela in postala sta srečen par.

s Zastrupljevanje z mesom. Slučaji zastrupitve z zastrupljenim mesom pridejo pogosto v poletju. Sesekano meso je radi tega najbolj nevarno, ker se prične kvariti najpoprej. Če je na toplem in vlažnem

mestu, jih dobi v kratkem času plesnoba in gnjiloba. Sesekano meso je pogosto že pokvarjeno, ko samo na sebi ne kaže znakov pokvarjenosti in gnjilobe. Največ slučajev zastrupitve se izteče dobro, a pogosti so vendarle tudi slučaji smrti. Zastrupitev se pojavi takoj po nekaj urah v glavobolu, vrtoglavici, bolečini v mišicah, v zatilniku in ledjih. Zdravljenje se izvrši na ta način, da se prebavni organi kolikor mogoče naglo in popolnoma izčistijo zastrupljeni jedi. Prva pomoč je močno sredstvo za čiščenje. Veliko vlogo za to igrajo srce in živci, ki jih je treba umiriti z vso močjo in vsemi sredstvi. Zdravnika je treba poklicati takoj. Da se izogne temu nepotreb-nemu obolenju, je treba zelo paziti pri ku-povanju mesa in ga porabiti takoj, ne ga pustiti, da stoji na mestu. Posebno poleti ga je treba sesekati in peči takoj. Na stroj za sekanje je treba zelo paziti in ga držati v največjem redu.

s **Kraljevske kuhinje**. Kraljevska kuhinja v Windsorju ima za 250.000 kron našega predvojnega denarja kuhinjskih posod od medi in srebra. Kredenca in druga kuhinjska oprema je iz hrastovega lesa in je izza časa kralja Jurija III. — Kuhinja bivšega ruskega carja v zimski palači v Petrogradu ima opremo, ki se ceni na 2.500.000 kron naše predvojne valute. Posode so večji del iz težkega srebra. Kredence so bogato z zlatom okrašene. Okraski so umetavno izdelani carski znaki. Stegne carske kuhinje so iz črnega marmorja. Nožev in vilic je okoli 3000. Zajemljiv je zlati raženj izza časa ruske carice Katarine. Prvi kuhar carske kuhinje je imel letne plače 180.000 kron. Vse kuhinjsko osebje je stalo carja skoraj 2.8 milijonov kron na leto. Najdragocenejšo kuhinjo ima perzijski šah v Teheranu. Kuhinjska oprava se ceni na 20 milijonov mark. Tudi ameriški milijonarji ljubijo lepo kuhinjsko opremo. Tako si je omislil kolifornski milijonar Ashbury v svoji vili v Filadelfiji kuhinjo za šest milijonov mark.

s Nagrobni spomenik angleške kraljice Viktorije. Nad grobom kraljice Viktorije se dviga krasen spomenik iz belega marmorja. Kakor znano, počiva kraljica poleg svojega moža, Marochetti je izdelal njegov spomenik tako, da počiva na tleh, pokrit z obleko angleškega reda, glava mu je lahko nagnjena na stran. Podobno je izdelan spomenik kraljice Viktorije. Oblečena je v dolgo obleko, na glavi ima krono, obraz ji je obrnjen notri, tako, da se obe sobi takorekoč gledate. S tem se je leopta sarkofaga, ki stoji sredi kapelice, vsekakor še povzdignila. Na štirih stebrih spomenikovih kleče štirje angeli od belega marmorja s razpetimi krili od bronu. Temelj je izdelan iz pestrega marmorja, ki so ga pripeljali s Portugalske, Laške, Francoske in Asrike.

s Slovenski medicinci, ki jim je bilo iz kateregakoli vzroka onemogočeno, nadaljevati študije na nemških univerzah, se vabijo, da sporoče tozadevne podatke zdravstvenemu oddelku Deželne vlade v Ljubljani. Omeniti bi bilo posebno, v katerem semestru je dotični medicinec, kje je dosedaj študiral in iz katerega vzroka svojih študij ne more nadaljevati. Staviti je tudi predloge, kje in kako bi se študije najlažje nadaljevale.

s Vojni magneti. Ko je izbruhnila vojna, je bila Anglija, kar se tiče avijatiških magnetov popolnoma odvisna od Nemčije, ker ni imela nobene tovarne za magnetne, niti materiala, iz katerega se naredi. Tako jih je leta 1914 z veliko muko dobila samo 1140 kosov. No, l. 1918 je z energijo, ki jo moremo pričakovati le od žilavosti angleškega plemena, imela že štirinajst tovarn, ki so napravile 128.500 magnetov na leto. Najinteresantnejše pa je, da so angleški magneti lažji in trajnejši ko nemški.

s Napredek v cenah. Mi smo zelo za-
dovoljni, če najdemo jajca po 40 vinarjev.
Ali veste, koliko je stalo jajce v 15. stolet-
ju? Za štiri novce si jih dobil sto, a za en
novec petindvajset. To se vidi iz računa,
ki so ga dali Karlu VIII. v njegovi palači,
v Amboise: »Mojstru Luku Vigua 1400 ja-
jec, ki so kupljena za oskrbo vašega dvo-
ra, po 4 novce za 100 jajec...« Niso za-
stojni tožili stari ljudje za davnimi, dobrimi
časi.

s Napoleon I. in ruski muŝik. Ko je v letu 1812. prišel Napoleon na Rusko, so pripeljali k njemu ruskega muŝika in so ga silili, da bi jim povedal, ako je blizu ruska armada. Muŝik se je uprl. Vojaki so prijeli muŝika in mu uŝgali na levo roko črko N, a častnik, ki je to okrutnost gledal, je dejal: »Zdaj nisi več carjev podanik, ampak Napoleonov, čigar črko imaš vŝgano na roki. Pri teh besedah kmetič odveŝe sekiro od pasa, si odseka levo roko s črko ter jo vrŝe Napoleonu pod noge. Ta srčnost in zvestoba je bila Napoleonu tako všeč, da mu je dal roko zdravniško obvezati, potem ga je bogato obdaroval in izpustil na svobodo.

s Ameriške neveste imajo večjo izbero v moških, kakor evropske, ker jih je manj. V Cincinnati se je vršila svatba, pri kateri je moral ženin obljubiti, da se ne bo z njo nikdar prepiral in da ne bo pil opojnih pijač. Ona pa ni obljubila možu pokorščine. V Hobokenu je vzel 23-letni mož 65letno staro, svojo nekdanko dojiljo.

s **Poslednji posladek.** Ko je eden katoliških misijonarjev potoval po Ameriki, se mu je dogodil izvanreden slučaj. Zelo mnogo Indijancev je krstil in spreobrnil. Stara Indijanka, ki je sprejela novo vero, je ležala na smrtni postelji. Misijonar je sedel poleg nje in jo je tolažil. »Ti, ki boš zdaj, zdaj zapustila ta svet, ali imaš še katero željo, ki ti jo izpolnimo?« je vrpašal misijonar. »Imam, dragi sinko,« mu je dejala Indijanka. »Moj želodec hrepeni po kakem posladku. Edino, kar me more osrečiti, bi bila glava kakega dečka. Uhlji mladih dečkov so mi od nekdaj zelo prijali.« — To so prinesli časopisi. Zanimivo bo najbrž to, da so zamenjali Indijance s Hotentoti.

s **Avtomobilski rekord.** Italijani Ralph de Palma je dosegel na obali Daytona do edaj največjo brzino z avtomobilom, ko je prehitel eno angleško miljo v 24 sekundah, kar pomeni 240 kilometrov na uro. V teku zadnjega časa je napravil ta Italijan več avtomobilnih rekordov.

s Razbita svetilka. Prebivalci Pekinga so se nekoč pritožili nad temo, ki je vladala ponoči po cestah njih mesta. Šli so k policijskemu mojstru ter rekli: Pomagaj nam. Zvečer ni mogoče na cesto brez nevarnosti za telo in življenje. Policijski mojster, ki je bil že sit teh stalnih pritožb, je dal poklicati načelnika za občinska dela ter mu dal nakaznico za milijon zlatih taelov. Spravi cestno razsvetljavo v glavnem mestu v red, — je rekel, — a kar najhitreje. Načelnik za občinska dela je dal poklicati svojega prvega uradnika, mu dal 500 tisoč taelov ter rekel: Spravi cestno razsvetljavo v red, a čim najhitreje. Tako hoče policijski mojster. Ostalih 500.000 taelov pa je spravil v svojo lastno blagajno. Prvi uradnik je spravil zase 250.000 taelov ter izročil ostalo svojemu vrhovnemu inženjerju z naročilom: Spravite s to vsoto cestno razsvetljavo v red. Vrhovni inženjer je sledil vzgledu svojih predstojnikov in tako je ostalo od celega milijona le še 5 taelov. Teh 5 taelov je prišlo končno v roke nekega občinskega delavca. Ta je zabil pred hišo policijskega mojstra v tla kol, postavil nanj skodelico z oljem, v katerem je plaval stenj, prižgal slednjega ter odšel veselo domov, ko je izvršil svojo nalogo. — Slučaj pa je hotel, da je prišel v isti noči neki izstradan berač do dotičnega kola. Splezal je na kol, izpil iz skodelice gorko olje ter se obrazil stenj. Prišla je tudi svinja ter se pričela drgniti ob kol. Nato je pričela kopati zemljo krog kola, ki se je prevrnil ter ubil svinjo. Naslednjega jutra je zapazil policijski komisar mrtvo svinjo ter razbito svetilko. Ves razjarjen je ukazal svojemu prvemu uradniku, naj preišče, kdo je vprizoril atentat na pocestno razsvetljavo. Uradnik je povelje izpolnil in kmalu se je izkazalo, da je vsega kriv delavec, ki ni dosti globoko zabil kola v tla. Prebivalci glavnega mesta pa so begali še naprej v temi po cestnih ulicah ter zabavljali na uboge delavca, ki jih je oropal cestne svetilke.

s Družinska oznanila v polpretelkem času. Čas od leta 1815. do leta 1848. je bil po mnenju nekaterih najbolj srečen. Nihče se ni menil za politiko, vsak je živel zase, ceno je bilo vse, zabave skromne in družinske, življenje zelo udobno, razkritje srca javno, čuvstvovanje splošno. Nemci imenujejo to dobo »Biedermeierzeit«, mi se jo spominjamo iz pripovedk naših prednikov o srečnih duhovih preteklosti, poznamo jo po fotografijah. Ženske s širokimi krili, moški s cilindri in palico, vse zadovoljno in veselo, ne preveč duhovito. V nekem časopisu iz leta 1821. beremo 21. avgusta sledeče naznanilo nekega berlinskega dvornega svetnika: — »14. avgusta letos, zvečer ob devetih, je zaspala v Bogu moja srčno ljubljena žena Henrijeta, rojena Amelang, preje vdova pl. Vacani. Več kot deset let so me spajale z njo nežne vezi medsebojne ljubezni, ko se je slednjič letos aprila meseca z dovoljenjem vseh njenih sorodnikov odločila, da me osreči s svojo roko. Njen poklic je zahteval, da se je podala za par mesecev v Göttingen. Dan njene vrnitve naj bi bil dan naše svečane zaroke. Nepotrpežljivo sem pričakoval prihod tega trenutka. V soremstvu njenega

brata, doktorja Amelanga, sem hitel prvega avgusta v Göttingen, da pripeljem ljubico nazaj v krog njene družine. Da se ona razvedri in odpočije, sem si izbral pot čez gorovje Harz. Ko pridemo na Brocken — vrh Harza —, jo je pa zgrabila kolera, na kateri je umrla sedem dni pozneje, potem ko so naju poročili ob njeni mrtvaški postelji, kljub najbolj skrbni zdravniški pomoči. Umrla je pa v Ilseburgu ob podnožju Harza. Moja bol je neizmerna. Prenašati sem jo mogel le vsled resničnega sočuvstvovanja nežnočutečih prebivalcev Ilseburga, s katerim so pomagali nositi tujim, njim neznanim popotnikom njihove skrbi in bolečine. Štejem si v svojo dolžnost, da jim izrečem javno še enkrat najodkritosrčnejšo zahvalo tako v imenu rodovine rajnice kakor v svojem lastnem imenu. — Posmrtno naznanilo se bere kakor kakšen roman in če je bilo nesrečnemu ženinu na tem, da vzbudi javno zanimanje in sočuvstvovanje, je gotovo dosegel svoj namen. — Kar pove to oznanilo preveč, povedo naša oznanila v časopisih premalo; sestavljena so skoro vsa po isti suhi šabloni, večina jih nima natančnih podatkov o smrti. Saj ni samo radovednost, ki nam pravi, da bi bilo dobro malo več podatkov, temveč večinoma tudi odkritosrčno sočutje. Če beremo o tem in onem po suhi šabloni sestavljeno poročilo o smrti, bi gotovo radi vedeli kaj več. V tem oziru so nekatera oznanila v omenjenem časopisu bolj prijazna. Tako na primer se glasi eno teh oznanil: — »Po tem, ko mu je bilo že par dni slabo, je zapustil naš tako iskreno ljubljeno mož, oče, tast in stari oče, kraljevi vojni svetnik in pisarniški ravnatelj T., drugega tega meseca, okoli osmih zjutraj, navidezno zdrav, svoje stanovanje, da gre po opravkih. Med potjo ga je pa naenkrat zadela kap in vsak poskus, ga zopet oživiti, je bil zastoj. Spolnujemo žalostno dolžnost, da naznanimo to njegovim sorodnikom in prijateljem.« — To naznanilo je dostojno in pove vse. Vsak je poučen in ve, zakaj ga naenkrat ni. Zato bi bilo dobro, da bi tudi sedaj včasih opustili suho šablono in povedali kaj več. Pa vendar ne tako-le, kakor je to naznanil neki tajnik 24. julija 1821: »S strahupolnim srcem zaradi vsebine nekega pisma, ki me je poklicalo k bolniški postelji mojega očeta, sem stopil včeraj v domačo hišo. Žalibože je bila moja slutnja opravičena. Mojega drugega očeta, tukajšnjega pridigarja gospoda Ivana Ernsta Ludvika Š., ni več.« Naprej pač ne smemo javno smrti oznanovati, četudi jo slutimo.

s Dvomišljiva kost. K slavnemu naravoslovcu Rihardu Owen, nadzorovatelju zbirk v britskem muzeju v Londonu, pride nekega dne sluga tedanjega prvega angleškega ministra lorda Johna Russel. Sluga izroči učenjaku v papir zavito močno kost in mu da pismo, v katerem ga lord Russel prosi, naj bo tako priazen in mu pismeno naznani, od katere živali je ta kost. Učenjak gleda in vidi na prvi pogled, da je čisto navadna svinjska kost. Maje z glavo in premišljuje, zakaj zahteva prijatelj Russel pismeno potrdilo za tako vsakdanjost; vendar pa napiše listek in pošlje slugo s kostjo in spričevalom do-

mov, upajoč, da mu bo lord stvar že raztomačil. Ko pa preide več dni in mu nihče nič ne pove, gre k ministru in ga vpraša, kaj je mislil s tem. »A ja, kost,« pravi minister in se smeje. »To je kost od šunke, ki mi jo je poslal predsednik Grant iz Amerike s pripombo, da je šunka medvedova. Pojedel sem jo tudi kot tako, nazadnje sem pa vseeno začel dvomiti in sem Vas prosil za Vaše mnenje. Poslal sem mu sedaj kost in pa Vaše spričevalo v Washington. Obljubil mi je pravo medvedovo šunko in mora mi jo dati.« — »Tako, tako,« pravi Owen, ki je tudi rad kaj dobrega prigrizel. »Če Vam pa sedaj predsednik pošlje še eno šunko in jo bom zopet moral preiskati, Vas pa prosim, da pustite tudi meso gori. Potem bom veliko lažje videl in spričal, čigava je kost.«

s Čebula. Da je čebulo uživati zdrav, je pač več ali manj znano. Razsekan čebula s sirovim maslom pomešana in na kruh namazana prežene gliste in pospešuje prebavo. S kisom pomešana zmehkana čebula ustavi krvavenje nosu. Čebulni kolači, pečeni v pepelu, izborno pospešujejo odprtje turon, a na kurja očesa namazana čebula tudi dobro učinkuje.

s Mrtvaška cerkev v Sedlecu pri Kutnihori na Češkem je ena najzanimivejših cerkva. Obstoja iz gornjega in spodnjega dela. Spodnji del je prava mrtvaška cerkev in peljejo vanj stopnjice od zgoraj. Stojč, na najvišji stopnjici gledamo skozi mogočen obok v notranjost mrtvaške cerkve in zona nas spreleti, ker ne vidimo drugega kakor človeške kosti. Visoko nad glavo opazim grb kneza Schwarzenberga. Ves grb, tudi najmanjša stvar je iz mrtvaških kosti. Gavran ki kljuje oči iz glave Turka, je narejen natančno po knezovem grbu in je pravo umetniško delo. Turkova glava je prava človeška lobanja, vidljiva gavranova perotnica pa človeška roka. Nad grbom je knežja krona iz lobanj in kosti. Na desno in levo od stopnic so votline, iz katerih štrlijo v nas velikanske vaze, vse iz človeških kosti. Čuden polumrak in skrivnostna tišina sta tukaj doma, zamišljeno in resno stopamo doli v notranjost. Luč pada od zgoraj notri, medlo, skozi gotska okna. Neštevilne človeške lobanje nam grozijo od vseh strani, včasih se zdi naši vznemirjeni domišljiji, kakor bi se ta ali ona lobanja premikala, ker smo jo vzbudili iz stoletnega miru. Vsak okrasek, vsaka arabeska, celo mogočni lesteneč, vse je iz človeških kosti. V štirih oglih se dvigajo dva metra visoke piramide, umetniško zgrajene iz lobanj, nožnih in ročnih kosti in opremljene z velikimi kromami. Stene, vdolbine, oboki, vse je dobesedno posejano s fantastičnim, umetniško sestavljenim kinčem iz lobanj in kosti. Od teh sestav je najbolj znamenit omenjeni lesteneč. Velikansk je njegov obod in res mojstrsko delo. Sestavljen je iz sedmih vej, na katerih razrastkih so pritrjene umetniško vstavljene lobanje z voščeno svečo v gornjem delu. Arabeske in drugi okraski na lestencu so iz reber, delov hrbtnice, kosti na ramah itd; verige pa, ki vežejo posamezne veje, so sestavljene iz spodnjih čeljusti, vstavljene druga v drugo, še zob-

vidimo v njih. Na stranskem oltarju ležijo lobanje menihov nekdanjega sedleškega samostana, koje menihe so umorili še za časa husitskih vojsk (1419 — 1434). Marširajoč teme teh lobanj kaže strašne razpoke, gotovo posledice hudih udarcev s takratnim orožjem. V sredi mrtvaške cerkve je grobnica s trupli nekdanjih boljših ljudi iz sedleške okolice. Krste so še precej dobro ohranjene. Napisi na rakvah so češki. V enem oglu je nagrobni kamen s sledečim nemškim napisom: »Preblagorodni vitez Vaclav Rosentalški, nekdanj Njegovega Veličanstva cesarja Karola VI. podpolkovnik na konju, v starosti 69 let. Bog mu daj blaženi mir«. — Ta napis so napravili šele pozneje, je najmanj tristo let mlajši kakor pa menihi iz husitske dobe.

Ocena kmečkega stanu na Japonskem pred 250 leti.

Pod naslovom »Japonsko knežje ogledalo« je japonski lektor T. Tsuji, na semenišču za orijentalne jezike v Berlinu, objavil nemško prestavo spisa japonskega odgojitelja odnosno narodnega gospodarja Kalibara Ekken (1630—1714 p. Kr.). Ta spis vsebuje članke in opazke o dolžnostih vladarjev, ki so kljub nad dvestoletni starosti zelo zanimivi in včasih celo aktualni, našim časom primerni.

V življenju narodov se vse ponavlja in te dobe se menjavajo liki noč in dan, ko dež in solnce, ko vojna in mir. Kar na nas posebno blagodejno vpliva iz vsebine te knjige, je visoko spoštovanje, ki ga ima japonski modrijan pred kmetom in ki ga ceni kot temeljni steber države.

Tako n. pr. pravi na str. 105:

Kmečki stan je podlaga dežele. Celo leto pridno obdeluje polje, seje riž in drugo žito, plačuje vladi davke in preživlja ljudstvo. Kmeta je treba najbolj negovati in skrbeti zanj, treba ga je varovati pred bedo in mrazom. Da se kmečkemu stanu ne vzame časa, ni le njemu v prid, temveč je to predvsem v korist države. Kmet dela dan in noč; kljub temu ima radi suše, viharjev in mrčesa malo zaslužka. Če vsled slabe letine ne more plačati davkov, tedaj mora postaviti na trg ženo in otroke, da, celo svojo lastno osebo. V dobrih letih je cena rižu in žitu tako nizka, da vseeno ne uide pomanjkanju. Vzrok je, ker ima kmet malo zaslužka. Rokodelci nimajo toliko truda ko kmeti, njihov zaslužek pa je večji. Zaslužek trgovcev je dvakrat tako velik ko zaslužek rokodelcev. Vsled tega se število kmetov polagoma krči, število trgovcev in rokodelcev pa v istem razmerju narašča. Zato je ljudi, ki obdelujejo polje, malo, in tistih, ki delajo orodje in prodajajo blago, veliko. Tistih, ki tkejo platno, je malo, onih pa, ki izdelujejo brokat, svilo in vezanine, je mnogo. To stanje je vir splošne bede. Zato polagajo razsvetljeni vladarji starih časov veliko vrednost na kmečki stan in zatirajo trgovce in rokodelce; visoko cenijo pet žitnih vrst, denar in bisere pa zatirajo. Če gojijo varčnost in prepovedujejo razkošje, je to najboljši način, s ka-

terim utrjujejo podlago države in odvrčajo slabe posledice. To je vlada, ki državo modro urejuje in zadovolji ljudstvo.

Dalje beremo v tem izvrstnem delu: Kmet je odvisen od svojega riževega polja ko riba od vode, ko drevje od zemlje. Brez vode poginejo ribe, brez zemlje zamre drevje, brez polja zgubijo kmetje svoj posel. Zato je obžalovanja vredno, če se ločijo kmetje od svojih domov.

Kako primerna so ta izvajanja tudi za današnje čase, tega nam pač ni treba posebno povdarjati.

Tudi socialne težnje so se izvajale na Japonskem že v najstarejših časih, kar nam dokazujejo nekatera mesta v navedenem spisu:

Vsem, ki so dosegli več ko 80 let, je podelil (japonski cesar) poseben časten naslov in jih obdaroval s svilo, volno, platnom in prosom.

Dalje:

Vdovce, vdove, sirote in samce je podpirala država, če so oboleli in se niso mogli več sami preživljati.

Drugi nauki Kaibara Ekken so vzvišeni nad vsako hvalo in zadostuje, če rečemo, da so bili v stanu povzdigniti blaginjo naroda, pospeševati srečo v deželi in prinesiti trajen mir med ljudstvo.

Aprovizacija.

a Amerikanski špeh za V. okraj dobe stranke iz Mühleisnovega skladišča na Dunajski cesti na odrezek šte. 1 sladkornih izkaznic za mesec maj po naslednjem redu: V ponedeljek, dne 12. t. m. pridejo na vrsto stranke s sladkornimi izkaznicami šte. 51 (Krivec) dopoldne od 8. do 9., št. 52 (Stanzer) od 9. do 10., šte. 53 (Svetlič), št. 54 (Gospodarska zveza), šte. 55 (Zorc, Dunajska cesta) od 10. do 11., št. 56 (Lehnert), šte. 57 (Planinšek) popoldne od pol 2. do 3., šte. 58 (Stupica), št. 59 (Meglič) od 3. do pol 5., šte. 60 (Kham) od pol 5. do pol 6. ure. V torek, dne 13. t. m. šte. 61 (Sark) dopoldne od 8. do pol 10., šte. 62 (Stanzer), šte. 63 (Kham), šte. 64 (Verbajš) od pol 10. do 11. ure. Vsaka oseba dobi pol kilograma špeha. Kilogram stane 18 K. Strankam se je točno ravnati predpisanega reda.

a Amerikanski špeh za VI. okraj dobe straike iz Mühleisnovega skladišča na Dunajski cesti na odrezek šte. 1 sladkornih izkaznic za mesec maj po naslednjem redu:

V torek, dne 13. maja pridejo na vrsto stranke s sladkornimi izkaznicami šte. 65 (Jerše, sv. Petra cesta) popoldne od pol 2. do pol 3., šte. 66 (Mencinger A.) od pol 3. do 4., šte. 67 (Simončič), šte. 68 (Zorčič), šte. 69 (Oman-Beguš) od 4. do pol 6. ure. Vsaka oseba dobi pol kilograma špeha. Kilogram stane 18 K. Strankam se je točno ravnati predpisanega reda.

a Kruh na izkaznice št. 27 se dobi od nedelje 11. maja naprej pri Balažiču, Kolodvorska ulica, ker je g. Pauer opustil peko aprovizacijskega kruha.

Zagrebska borza.

LDU. Zagreb, 9. maja. Zaključni kurzi na današnji borzi:

	Donar	Blago
Banka za trg., obrt in industrijo	450	—
Banka in branilnica za Primorje na Sušaku, nove delnice	495	502
Eskomptna in menj. banka, Brod nove delnice	395	405
Hipotekarna banka, Zagreb	—	400
Jadranska banka, stare delnice	815	925
novi delnice	880	—
Hrvatska kreditna banka,	910	925
Narodna banka Zagreb	426	435
Obrtna banka	225	234
Poljedelska banka,	95	100
Prva hrvatska hranilnica	7950	8050
Rečka pučka banka, nove deln.	201	203
Zemaljska banka, nove delnice	685	705
Slavonska banka za les. industr.	845	855
Tvornica strojev, Zagreb	215	—

Ing. dr. MIROSLAV KASAL

oblastveno poverjeni stavbeni inženjer.

Specielno stavbno podjetje za betonske, železobetonske in vodne zgradbe v Ljubljani, Hilšerjeva ul. št. 7

Izvršuje strokovno:

Naprave za izrabo vodnih sil, vodne žage, elektrarne, betonske in železobetonske jezove, mostove, železobetonska tovarniška poslopja, skladišča, betonske rezervarje železobetonsko oporno zidovje in vse druge betonske in železobetonske konstrukcije. — **Prevzema v strokovno izvršitev vse načrte stavbeno inženerske stroke.** — Tehniška mnenja. — Zastopstvo strank v tehniških zadevah.

Vsakovrstne slamnike

priporoča gg. trgovcem in slavnemu občinstvu, kakor tudi slamnate čevlje (solne), predprazničke, slamnate podplate za čevlje

Franjo Cerar, tovarna slamnikov,
Stob p. Domžale.

Tovarna je 7 minut oddaljena od kolodvora.

Ne zamudite prilike

ter si oglejte našo zalogo vsakovrstnega blaga za moške in ženske obleke.

Velika zaloga ostankov, samo predvojno blago, kakor: cefir, kambrik, klot, barhent itd., različne vrste blaga za bluže in predpasnike meter od 12— K naprej.

Imamo vedno v zalogi gotove obleke za dečke od 100 do 150— K ter obleke za delavce od 200— do 220— K.

SCHWAB & BIZJAK, Ljubljana, Doorni trg št. 3.

Kapitan Dodero.

Italijansko napisal A. G. Barilli.

1.

Ce se še prav spominjam, je bilo pri neki gostiji. Devet ali deset oseb se nas je bilo zbralo pri ljubeznjivem prijatelju in ta nam je postregel na svojem letovišču. Bilo je to v Kvintu, kjer se moški rodi kot mornar, v življenje stopi kot pomorski kapitan, kot lastnik pomorskih družb začne počivati in umrje kot milijonar. Kosilo, ponajveč morske ribe in divjačina iz okolice, smo zalivali z domačim belim vinom, ki ga poznavalci zelo cenijo. Če še pripomnim, da smo jedli pečenko volov in telet, ki jih je spital naš gostitelj sam, in da sta zelenjava in sadje zrastle na domačih vrtovih, bo jasno, da je bila ta pojedina prava slast razvajenim gostom. V živahnem, neprislujenem razgovorjanju je potekal čas, začele so se napitnice, dolgi govori, vesele pripovedi; vino je razvozljalo jezike, in vsak gost se je potrudil, da ne bi zaostal.

Neki milijonar je neprikrito pripovedoval, kako se je z nekim kapitanom podal prvič na visoko morje. Takrat je imel dvajset zlatov. Ravnaletj neke zavarovalnice je pravil o slučaju, ki ga je zadel kakor strela z jasnega, zavarovanec pa je postal bogatin. Toda zabava, ki se je vrtela samo v tiru kupčij, je naposled vendar prešla v prost razgovor, in vsak je pripovedoval od sreča, kar mu je ravno prišlo na misel.

»In Vi, kapitan Dodero, ne boste povedali ničesar?« Tako je vprašal vesel gost svojega soseda, moža že bolj v letih, kar so pričali še plavi stremeni v divji bradi; njegovo utrjeno, zarjavelo obličje je razodevalo, da je prestal že mnogo viharjev, dočim so žive oči pričale, da je kapitan Mavro Dodero, četudi objadral že večkrat zemljo in prebrodil več vode nego prehodil suhih tal, ohranil še vso moč telesa in duha. V resnici, kapitan je bil nadvse prijeten družabnik in dasi je doživel mnogo, vendar ni hotel povsod prodajati svojih doživljajev. Vse ga je rado poslušalo, ker je bil naobražen mož in je kot dober govornik znal zanimivo pripovedovati. To ga je tudi priljubilo povsod. A kapitan Dodero je navadno dejal: »Naj gre ta kelih od mene, čeprav je ljubil pripovedovanje.« Če začnem javno zabavati, sem v nevarnosti, da postanem resen mož, in to je žalostno, prava nesreča, ki pride kakor smrt — vedno dovolj zgodaj.

Tisti dan je bil kapitan podoben previdnemu vojskovodji, ki ne razcefra svojih moči z malimi praskami. Štedil je z besedami. Ko ga je tovariš na levi neprevidno opomnil, ni odgovoril; samo nasmehnil se je, dvignil kozarec proti luči in predno ga je izpraznil, ga je ogledoval kot največji biser.

»Čemu vprašuješ, Kar'ino,« je začel drugi gost. »Ali ne vidiš, da kapitan Dodero danes ni razpoložen?«

»Ubožec, skregal se je s svojo ladjo!« je pripomnil tretji.

»Zakaj pa ne,« je posegel četrti, »saj pravijo, da se hoče ženiti; morda se ravno zdaj pripravlja na ta resen korak in mora izpraševati vest.«

Kapitan Dodero ni bil mož, ki bi ga take zabavljice potrle. Dočim so ga prijatelji dražili, se je neprestano smehljaj, in ko je postavil prazen kozarec na mizo, si je pogladil brado, kakor da ne bi imel drugega opravka. Ko je pa videl, da vendar pričakujejo odgovora, je nazadnje začel:

»Morda res mislite, da nisem mož, ki bi se oženil, če hočem? Sem, a vendar mislim, naj mož ženitev odloži na poznejši čas. Nisem še končal svojih voženj, čeprav pravite, da sem se skregal z ladjo.«

»Saperlot! Pa vendar nisi pustil neveste kje na Japonskem ali v Novi Zelandiji?«

»Kaj še! Radi žensk se ne bom podajal na morje. Če iščeš žene, ostani doma, na celim svetu ne dobiš boljših. Torej brez tega je mogoče lepo potovati in si ogledovati svet.«

»Vendar ni vedno prijetno, če naletiš na viharje.«

»Malenkost! Dvakrat se mi je ladja potopila, in kakor vidite, sem še pri življenju.«

»Morda te ribe niso marale.«

»Mogoče! Zato pa bi me bili radi snedli kanibali.«

»Kanibali? To nam je čisto novo.«

»Seveda, kanibali, ki so me pitali kakor pri nas prešiče.«

»Za vraga!« je vzkliknil Giacomo Durante, ki je prej najbolj užalil kapitana. —

»Saj sem vam pravil!« je posegel hitro gost, ki je prej prvi napeljal razgovor. »Ali nisem rekel, da nam bo kapitan Dodero nekaj povedal? Dovtipnož le začetni noče!«

»Dobro, kapitan, povejte nam svojo zgodbo o kanibalih!«

»Od srca rad,« je odgovoril kapitan Dodero in neprestano gladil brado. »Toda precej dolga bo, ne bom je mogel končati pri kozarcu vina.«

»Tega se ne bojte,« je odgovoril naš gostitelj. »Saj veste, da smo se zbrali, ker hočemo imeti prijeten dan. Naše žene vedo, kje smo.«

»Da, da!« so vzkliknili vsi obenem. »Ostanemo tu, da slišimo kapitanovo zgodbo!«

»Vidite torej, kapitan, kake hvaležne poslušalce boste imeli! Toda tu zdaj ni več prijetno. Stopimo doli na verando, kjer bomo prosto kadili in pili. Mesec sveti tako lepo.«

»Na verando, na verando! Kapitan Dodero naj živi!«

»Dobro, dobro,« ja zamrmral kapitan v brado, ko se je vesela družba selila iz obednice. »Imejte svojo zgodbo in povrhu dolg nos.«

Ko so zopet sedeli, je začel kapitan: »Torej moja zgodba, ali bolje, zgodba moje ladje »Morska zvezda«, katere ostanki leže na dnu Tihega oceana.«

»Katerega leta je bilo to, kapitan?«

»O, že davno! Takrat sem bil star štiriindvajset let — lahko izračunate.«

»Leta 1700, torej,« je šaljivo pripomnil Giacomo Durante.

Kapitan se je čutil malo užaljenega, vendar se je premagal, dasi težko.

2.

»Kakor sem vam rekel, sem bil štiriindvajset let star in služil kot drugi častnik na »Morski zvezdi«. Bila je to lepa ladja, težka petsto ton — za tiste čase pravo čudo. Kadar se spomnim te ladje, mi stopi živo pred oči njen kapitan Norčija, ki jo je ljubil bolj kakor more mož ljubiti svojo ženo. Kdo bi se tudi temu čudil? »Morska zvezda« mu je bila pokorna, boljše rečeno udana kakor najboljša žena; zato jo je čuval na vseh koncih, od dna do jamborov, od krova do zadnje kabinice. Zdaj sta mrtva oba, kapitan in njegova ladja, oba pod isto morsko gladino, drug poleg drugega, brez rakve in zvonenja pokopana.«

Dobremu možu je bilo pravzaprav Giovani del Bene ime, a po tem imenu ga ni skoro nihče poznal. Vsakdo mu je rekel kapitan Norčija, bodisi ker je bil v resnici norčav mož, bodisi ker je skoro pri vsaki priliki rabil besedo: norčija. Če mu je kdo rekel: »Kapitan, bolni ste! Treba bo pit lipov čaj!« je odgovoril: »Norčija!« Ali? »Zdi se mi, da napravite slabo kupčijo, kapitan!« Vedno se je odrezal: »Norčija! Norčija!« Kratko: norčija spredaj, norčija zadaj, včasih na mestu, največkrat ne, na jeziku mu je bila vedno — tako se ga je prijel ta priimek.

Takrat, ko smo napravili tisto nesrečno pot v Limo, sem jaz doslužil na ladji ravno dve leti. Po devetdesetdnevni vožnji smo dospeli do rtiča Horna, ki nam je takoj pokazal svoje rožičke. Severno zapadni vetrovi so planili po nas in začeli zanašati ladjo. Lahko si mislite, kako se ob taki godbi namrdne morje in kako nas je metalo semintja. Jambore nam je takoj polomilo. Naša prva dolžnost je bila, da jih postavimo, a v tem slučaju je bilo nemogoče. Udali smo se vetrovom — gnalo nas je naprej.

Dva dni smo se tako ohranili na površju, in če bi »Morska zvezda« ne bila res tako trdna, bi jo bili gotovo pogoltnili vr tinci. A kaj je pomagalo reči, da je postala težko izkušnja? Že nekaj dni nato ... toda tiho o tem ... Naj nadaljujem.

V teh dveh dnevih, ko smo proti volji jadrski južnemu tečaju nasproti, smo postavili za silo največje poškode, predvsem postavili jambore. Naposled se nam je posrečilo, da smo objadrali rtič Horn, toda proti vetru, ki je divjal hujske kakor kdaj prej. Ni nam ostalo drugega, kakor da jadramo proti zahodu ali pa da odrinemo za šest kompasnih stopinj in plovemo po vetru.

Izdajatelj konsorci »Večernega lista«.

Odgovorni urednik Viktor Cenčič.

Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.